

PATVIRTINTA
Klaipėdos „Versmės“ progimnazijos
direktoriaus 2024 m. rugsėjo 2 d.
įsakymu Nr. U1-35

KLASIKINIO UGDYMO SAMPRATOS ELEMENTŲ ĮGYVENDINIMO MOKYKLOJE TVARKOS APRAŠAS

I SKYRIUS BENDROSIOS NUOSTATOS

1. Klasikinio ugdymo programos paskirtis – tikslingai, kryptingai, veiksmingai planuoti, organizuoti ir įgyvendinti Klasikinio ugdymo sampratos elementus Klasikinio ugdymo klasėse, vadovaujantis LR švietimo, mokslo ir sporto ministro 2015 m. birželio 17 d. įsakymu Nr. V-638.

2. Ugdymo tikslas – išugdyti vakarietiško mentaliteto išsilavinusį, įgijusį platų kultūros akiratį, kūrybingą žmogų, gebantį kritiškai mąstyti, analizuoti, interpretuoti ir vertinti šiuolaikinio gyvenimo kontekste.

3. Programa parengta, remiantis Europos šalių klasikinių mokyklų ugdymo principais, turiniu ir praktine patirtimi.

4. Ugdymo uždaviniai:

4.1. Klasikinio ugdymo elementus integruoti į Pradinio ir Pagrindinio ugdymo programų turinį;

4.2. organizuoti ugdymo procesą taip, kad kiekvienas mokinys pasiektų geriausių ugdymo(si) rezultatų pagal savo gebėjimus ir įgytų mokymuisi visą gyvenimą būtinų bendrųjų ir dalykinių kompetencijų.

5. Klasikinio ugdymo principai:

5.1. savižinos-saviugdos;

5.2. moksliskumo ir kritinio mąstymo – turinys susietas su objektyviais moksliniais faktais, teorijomis, dėsniais, perteikiamas, atsižvelgiant į mokinių amžiaus tarpsnių ypatumus;

5.3. nuoseklumo – mokymosi veikla planinga, logiškai organizuota, padedanti atskleisti tarpdalykinius ryšius;

5.4. tikslingumo – ugdomoji veikla siejama su siekiamais rezultatais;

5.5. kūrybiškumo – skatinama ugdytis kūrybinio mąstymo ir veikimo įgūdžius;

5.6. pažinimo universalumo – ugdomas pasaulio ir žmogaus visumos suvokimas;

5.7. aktualumo ir aktualizavimo – ugdymo procese atskleidžiamos civilizacijų idėjos, jų raida istorijos kontekste;

5.1. visumos – visi ugdymo elementai yra glaudžiai susiję.

II SKYRIUS KLASIKINIO UGDYMO PROCESO TRUKMĖ IR TURINYS

6. Klasikinio ugdymo elementai integruojami į Pradinio ir Pagrindinio ugdymo programos turinį visus metus, intensyvinant programą ir naudojant 4 metų modelį:

6.1. Klaipėda – mano namai (1 klasė);

6.2. Lietuviškos tradicijos ir papročiai (2 klasė);

6.3. Mes gyvename prie Baltijos jūros (3 klasė);

6.4. Senųjų kultūrų pradmenys (4 klasė);

6.5. Antika (5 klasė);

6.6. Viduramžiai (6 klasė);

6.7. Renesansas ir reformacija (7 klasė);

6.8. Modernieji laikai (8 klasė).

III SKYRIUS KLASIKINIO UGDYMO ORGANIZAVIMO YPATUMAI

7. Ugdymo proceso reikalavimai:

7.1. žinios – teikti, plėtoti, apibendrinti ir gilinti svarbiausias ir visokeriopas žinias. Todėl mokymo procese reikia plėtoti mokinių intelektą, visų pirma kūrybinį mąstymą (vaizduotę, atmintį, valią, emocijas, interesus ir pan.), skatinti mokinių aktyvumą, minties ir veiklos savarankiškumą, žadinti ir plėtoti kūrybines galias bei gebėjimus, visokeriopai puoselėti asmenybės saviraišką. Ypatinę dėmesį skirti mokinių kūrybingam savarankiškam darbui organizuoti, aktyviai veiklai mokymo procese;

7.2. žinių taikymas – reikia mokyti taikyti įgytas žinias naujiems reiškiniams ir faktams aiškinti, sieti jas su asmenine patirtimi, naudotis jomis įvairioje praktinėje veikloje, jas savarankiškai plėsti ir gilinti; įvairios veiklos procese ugdyti darbštumą, pareiškumą, atsakingumą ir kitas ypač vertingas asmens savybes;

7.3. tekstų analizė – klasikinis ugdymas remiasi tekstu. Todėl mokymo procese tekstų skaitymas, kūrimas (žodžiu ir raštu), analizavimas (diskutavimas, lyginimas, argumentavimas, interpretavimas, priežasties ir pasekmės sąsajų ieškojimas, išvadų pateikimas) skatina mąstymą, formuoja pažiūrų sistemą, bendražmogiškąsias vertybes, asmenybės dvasingumą ir pilietiškumą, aukštą dorovinę kultūrą, veikia intelektą, įtraukia mokinius į kuo aktyvesnę veiklą mokymo procese;

7.4. besiremianti sąveika – tikslingai derinami tradiciniai ugdymo metodai su inovatyviais;

7.5. tiriamoji, praktinė, kūrybinė veikla – grindžiama aukštesniųjų mąstymo gebėjimų ugdymu;

7.6. intelektiniai ištekliai – pamokos organizuojamos įvairiose edukacinėse erdvėse už mokyklos ribų, mokslo įstaigose ir aukštesiose mokyklose.

IV SKYRIUS REIKALAVIMAI MOKYTOJAMS

8. Mokytojai:

8.1. pedagoginėje veikloje vadovaujasi klasikinio ugdymo principais ir nuostatomis;

8.2. gilina žinias apie Klaipėdos kraštą, lietuviškas tradicijas ir papročius, Baltų, senąsias kultūras, Antikos istoriją;

8.3. gilina įvairių epochų istorijos žinias;

8.4. geba planuoti ir įgyvendinti klasikinio ugdymo elementus ugdymo procese;

8.5. geba veikloje įgyvendinti klasikinio ir moderniojo ugdymo paradigmų sąveiką;

8.6. atviri naujovėms ir pokyčiams, profesionalūs, lyderiai;

8.7. išklauso kursą istorine tematika, susipažįsta su rekomenduojama literatūra;

8.8. nuolat tobulina klasikinio ugdymo profesines, dalykines kompetencijas;

8.9. mokslo metų pabaigoje dalyvauja refleksijoje, dalinasi rezultatais, išvalgomis.

KLASIKINIO UGDYMO SAMPRATOS ELEMENTŲ ĮGYVENDINIMO PROGRAMA I KLASĖ

9. Klasikinio ugdymo elementų įgyvendinimas I klasėje remiasi principu „Nuo žinomo prie nežinomo, nuo lengvo prie sunkaus, nuo artimo prie tolumo, nuo paprasto prie sudėtingo“.

10. Ugdymo procese skatinamas mokinių domėjimasis juos supančia aplinka iš įvairių perspektyvų: plečiant jų kultūrinę, istorinę, meninę akiratį, atrandant naujus, nežinomus dalykus, siejant juos su jau pažįstamais bei žinomais įvykiais, reiškiniais ir procesais.

11. Klasikinis ugdymas organizuojamas per formalųjį ir neformalųjį ugdymą, iš anksto numatant temas, integruojant dalykų ugdymo turinį, parenkant laiką, ugdymo formas ir būdus:

11.1. Integruotų veiklų savaitės:

- Mano klaipėdietiškos Kalėdos;

- Velykos svečiuojasi Klaipėdos krašte;
- Jaunasis gidas - pėsčiomis po gimtąjį miestą.

11.2. **Įdomioji pamoka:** viena mokomojo dalyko pamoka per mėnesį skiriama tiriamajai-praktinei-kūrybinei veiklai, bendradarbiaujant su dalykų mokytojais mokyklos erdvėse: bibliotekoje, laboratorijoje, informacinių technologijų kab., technologijų kab., sporto, aktų salėse, lauko klasėje, stadione:

- lietuvių kalba ir literatūra - „Bibliotekos paslaptys“;
- matematika - „Kompiuterizuota matematika“;
- gamtamokslinis ugdymas - „Kosmosas ir robotika“;
- technologijos - „Technologijų pasaulyje“;
- muzika - „Adventinės giesmės“;
- šokis - „Klaipėdos krašto folkloras“;
- fizinis ugdymas „Gero vėjo“.

11.3. **Edukacinės išvykos Klaipėdos miesto kultūros, meno ir edukacinėse erdvėse.** II pusmetį viena išvyka per mėnesį skiriama „praplėsti“ ugdymo(si) aplinką, suteikti galimybę mokiniams pažinti gimtojo miesto kultūrinės, meninės ir edukacinės erdves, mokytis netradicinėje aplinkoje:

- Klaipėdos Laikrodžių muziejus - „Pažinkime laikrodį“;
- Klaipėdos Etnokultūros centras - „Užgavėnių kaukių dirbtuvės“;
- Klaipėdos Pilies muziejus - „Pažintis su senąja Klaipėda“;
- Mažosios Lietuvos muziejus - „Klaipėdos krašto butis ir rūbai“;
- Pajūrio regioninis parkas - „Atrandame Klaipėdos pajūrį“.

11.4. **Pažintinės ekskursijos**, skirtos susipažinti su Klaipėdos krašto miesteliais, jų kultūriniu paveldu, vykdomomis meninėmis, šviečiamosiomis edukacijomis:

- edukacinis užsiėmimas Šilutės Hugo muziejuje „Klaipėdos krašto mokyklos“, ekskursija po miestą „Šilutės sekretai“;
- edukacinis užsiėmimas Palangos Iliuzijų name „Jaunieji mokslininkai“, ekskursija po miestą, mokslo metų užbaigimo sąspietis prie Baltijos jūros.

11.5. **Neformaliojo ugdymo užsiėmimai** skiriami kartą per savaitę per mokslo metus:

- 1 valanda per savaitę skiriama mokinių informacinio raštingumo, loginio ir kritinio mąstymo lavinimui, gebėjimui analizuoti, apibendrinti ir susieti veiklą su kasdienine patirtimi;
- 1 valanda per savaitę skiriama mokinių prigimtinių kūrybinių gebėjimų formavimui ir lavinimui.

II KLASĖ

12. Klasikinio ugdymo elementų įgyvendinimas II klasėje remiasi principu „Nuo žinomo prie nežinomo, nuo lengvo prie sunkaus, nuo artimo prie tolumo, nuo paprasto prie sudėtingo“.

13. Ugdymo procese skatinamas mokinių domėjimasis juos supančia aplinka iš įvairių perspektyvų: plečiant jų kultūrinį, istorinį, meninį akiratį, atrandant naujus, nežinomus dalykus, siejant juos su jau pažįstamais bei žinomais įvykiais, reiškiniiais ir procesais.

14. Klasikinis ugdymas organizuojamas per formalųjį ir neformalųjį ugdymą, iš anksto numatant temas, integruojant dalykų ugdymo turinį, parenkant laiką, ugdymo formas ir būdus:

14.1. **Integruotų veiklų savaitės:**

- „Dievai lietuviškais vardais“;
- „Atvažiuoja šventa Kalėda“;
- „Velykų link“.

14.2. **Įdomioji pamoka:** viena mokomojo dalyko pamoka per mėnesį skiriama tiriamajai/praktinei-kūrybinei veiklai, bendradarbiaujant su dalykų mokytojais mokyklos erdvėse: bibliotekoje, laboratorijoje, informacinių technologijų kab., technologijų kab., sporto, aktų salėse, lauko klasėje, stadione:

- lietuvių kalba - „Kaip suprasti burtų, prietarų ir keiksmų galią?“;
- anglų kalba – „Vėlinės vs. Helovynas“
- matematika - „Lietuvių liaudies simboliai matematikoje“;
- visuomeninis ugdymas - „Lietuva iš paukščio skrydžio“;
- dailė - „Vienos kišenės istorija. Delmonas“;
- technologijos - „Atrastas lobis“;
- fizinis ugdymas - „Surask sau porą“.

14.4. **Edukacinės išvykos Klaipėdos miesto ir rajono kultūros, meno ir edukacinėse erdvėse.** Viena išvyka kartą per du mėnesius skiriama „praplėsti“ ugdymo(si) aplinką, suteikti galimybę mokiniams pažinti gimtojo miesto ir jo apylinkių kultūrinės, meninės bei edukacinės erdves, mokytiis netradicinėje aplinkoje:

- Mažosios Lietuvos muziejus“ - „Senieji kaimo žaidimai“;
- Klaipėdos Etnokultūros centras - „Kai aš mažas buvau“;
- Kalvystės muziejus - „Mažosios Lietuvos kalvystės dirbiniai“;
- Kretingos muziejus - „Duonos svarba lietuvių buitėje ir papročiuose“.

14.5. **Pažintinės ekskursijos** skirtos susipažinti su Mažosios Lietuvos krašto miesteliais, jų kultūriniu paveldu, vykdomomis meninėmis, šviečiamosiomis edukacijomis:

- edukacinis užsiėmimas Drevernoje, Jono Gižo etnografinėje sodyboje - „Apie Kurėną ir kitus pamario savitumus“;

- edukacinis užsiėmimas Kintų Vydūno kultūros centre – „Paliesk – pamatyk – išgirsk“.

Pažintinė kelionė po Vydūno gyvenimo ir filosofijos pasaulį. Ekskursija po Aukštumos pelkę.

14.6. **Neformaliojo ugdymo užsiėmimai** skiriami kartą per savaitę per mokslo metus:

- 1 valanda per savaitę skiriama mokinių informacinio raštingumo, loginio ir kritinio mąstymo lavinimui, gebėjimui analizuoti, apibendrinti ir susieti veiklą su kasdienia patirtimi;
- 1 valanda per savaitę skiriama mokinių prigimtinių kūrybinių gebėjimų formavimui ir lavinimui.

14.7. **Pagilintas anglų kalbos mokymas** – 3 pamokos per savaitę. Viena pamoka per mėnesį skiriama Klasikinio ugdymo sampratos elementų įgyvendinimui.

III KLASĖ

15. Klasikinio ugdymo elementų įgyvendinimas III klasėje remiasi principu „Nuo žinomo prie nežinomo, nuo lengvo prie sunkaus, nuo artimo prie tolumo, nuo paprasto prie sudėtingo“.

16. Ugdymo procese skatinamas mokinių domėjimasis juos supančia aplinka iš įvairių perspektyvų: plečiant jų kultūrinį, istorinį, meninį akiratį, atrandant naujus, nežinomus dalykus, siejant juos su jau pažįstamais bei žinomais įvykiais, reiškiniiais ir procesais.

17. Klasikinis ugdymas organizuojamas per formalųjį ir neformalųjį ugdymą, iš anksto numatant temas, integruojant dalykų ugdymo turinį, parenkant laiką, ugdymo formas ir būdus:

17.1. **Integruotų veiklų savaitės:**

- „Kas tie baltai? Baltų simboliai“;
- „Trumpiausia diena ir ilgiausia naktis. Kalėdos“;
- Baltijos jūros bioįvairovė? Kiek man svarbi Baltijos jūra?“.

17.2. **Įdomioji pamoka:** viena mokomojo dalyko pamoka per mėnesį skiriama tiriamajai/praktinei/kūrybinei veiklai, bendradarbiaujant su dalykų mokytojais mokyklos erdvėse: bibliotekoje, laboratorijoje, informacinių technologijų kab., technologijų kab., sporto, aktų salėse, lauko klasėje, stadione:

- lietuvių kalba ir literatūra - „Pasaulio medis. Baltiški simboliai: dangus, žemė, vanduo“;
- matematika - „Geometrija baltų simboliuose“;
- visuomeninis ugdymas - „Lietuva – Latvija, kas sieja šias valstybes?“;
- anglų kalba - „Pagoniškos šventės“;
- dailė/technologijos - „Baltiški papuošalai“;

- fizinis ugdymas - „Baltų kovos“.

17.3. **Edukacinės išvykos Klaipėdos miesto ir rajono kultūros, meno ir edukacinėse erdvėse.** Viena išvyka kartą per du mėnesius skiriama „praplėsti“ ugdymo(si) aplinką, suteikti galimybę mokiniams pažinti gimtojo miesto ir jo apylinkių kultūrinės, meninės bei edukacinės erdves, mokytis netradicinėje aplinkoje:

- Lietuvos jūrų muziejus - „O tuo metu Klaipėdoje...kuršiai“;
- Mažosios Lietuvos istorijos muziejus - „Vakarų baltų gyvenmena ir tradicijos“;
- Kalvystės muziejus - „Pažinkime baltų papuošalus“;
- Klaipėdos Pilies muziejus - „O tuo metu Klaipėdoje... ir legendos skambėjo“;
- Mažosios Lietuvos istorijos muziejus - „Gintaro kelias“.

17.4. **Pažintinės ekskursijos** skirtos susipažinti su baltiškąja kultūra senosiose baltų žemėse (dabartinėje Lietuvos ir Latvijos teritorijoje):

- Edukacinis užsiėmimas Kretingos r., Sausdravių Baltų mitologijos parke - „Pažinimo takas“;
- Edukacinis užsiėmimas Telšiuose „Telšiai – istorijos ir meno miestas“. Pasivaikščiojimas po Lopaičių mišką, menamos šventvietės paslaptys ir įsitikinimas, kad XIII a. čia būta žemaičių kunigaikščio Vykinto pilies, žynių kapinių, nepaprastų, gydomųjų šaltinių, o šventa vieta išpildanti visus norus...

17.5. **Neformaliojo ugdymo užsiėmimai:**

- 1 valanda per savaitę skiriama mokinių informacinio raštingumo, loginio ir kritinio mąstymo lavinimui, gebėjimui analizuoti, apibendrinti ir susieti veiklą su kasdienine patirtimi;
- 1 valanda per savaitę skiriama mokinių prigimtinių kūrybinių gebėjimų formavimui ir lavinimui.

17.6. **Pagilintas anglų kalbos mokymas** – 3 pamokos per savaitę. Viena pamoka per mėnesį skiriama Klasikinio ugdymo sampratos elementų įgyvendinimui.

IV KLASĖ

18. Klasikinio ugdymo elementų įgyvendinimas III klasėje remiasi principu „Nuo žinomo prie nežinomo, nuo lengvo prie sunkaus, nuo artimo prie tolimo, nuo paprasto prie sudėtingo“.

19. Ugdymo procese skatinamas mokinių domėjimasis juos supančia aplinka iš įvairių perspektyvų: plečiant jų kultūrinį, istorinį, meninį akiratį, atrandant naujus, nežinomus dalykus, siejant juos su jau pažįstamais bei žinomais įvykiais, reiškiniiais ir procesais.

20. Klasikinis ugdymas organizuojamas per formalųjį ir neformalųjį ugdymą, iš anksto numatant temas, integruojant dalykų ugdymo turinį, parenkant laiką, ugdymo formas ir būdus:

20.1. **Integruotų veiklų savaitės:**

- Didieji geografiniai atradimai (Eurazija);
- Civilizacijos lopšys (Afrika);
- Naujasis pasaulis (JAV ir Lotynų Amerika);
- Kengūrų ir avių, bangų ir ugnikalnių žemė (Australija);
- Paslaptinis žemynas Antarktida.

20.2. **Idomioji pamoka:** dalyko pamoka skiriama mokinių akiračio plėtimui, tiriamajai/praktinei/kūrybinei veiklai, bendradarbiaujant su dalykų mokytojais mokyklos erdvėse: bibliotekoje, laboratorijoje, informacinių technologijų kab., technologijų kab., sporto, aktų salėse, lauko klasėje, stadione:

- lietuvių kalba - „Kaip raštas pakeitė pasaulį“;
- matematika - „Senieji matematikos simboliai ir ženklai“;
- visuomeninis ugdymas - „Ar tikrai žemė apvali?“;
- anglų kalba - „Žemė apvali“;
- dailė/technologijos – „Senovės paveldas. Malūnai“;
- dailė/technologijos - „Atsargiai afrikietiška kaukė!“
- fizinis ugdymas - „Kelionė po JAV ir Lotynų Ameriką“;

- fizinis ugdymas - „Susipažinkime su Australijos gyvūnais“;
- muzika – „Afrika – ritmo kalba“;
- muzika – „Bliuzo ir džiazo pradžia“;
- šokis – „Senovinė šokio forma – ratas. Afrikos šokiai“;
- šokis – „Lotynų Amerikos ritmai“.

20.3. Edukacinės išvykos Klaipėdos miesto ir rajono kultūros, meno ir edukacinėse erdvėse. Viena išvyka kartą per du mėnesius skiriama „praplėsti“ ugdymo(si) aplinką, suteikti galimybę mokiniams pažinti gimtojo miesto ir jo apylinkių kultūrinės, meninės bei edukacinės erdves, mokytis netradicinėje aplinkoje:

- Klaipėdos Pilies muziejus – „Viduramžių pramogos ir žaidimai“;
- Klaipėdos Laikrodžių muziejus – „Astronomijos ABC“;
- Klaipėdos Laikrodžių muziejus – „Senovės civilizacijų laiko samprata ir skaičiavimas“;
- Prano Domšaičio galerija – „Karšta diena Afrikoje“.

20.4. Pažintinės ekskursijos skirtos pažinčiai su pasaulio kultūromis, istoriniais įvykiais, faktais:

- Edukacinis užsiėmimas Kretingos r., Mažučių km. – „Japoniškas sodas“;
- Edukaciniai užsiėmimai: Kauno Vytauto Didžiojo karo muziejuje „Kelionė per civilizacijas, epochas, amžius. Pažintis su ginklais, istoriniais faktais ir įvykiais“; Tado Ivanausko zoologijos muziejuje „Kelionė per pasaulio žemynus ir vandenynus“.

20.5. Neformaliojo ugdymo užsiėmimai:

- 1 valanda per savaitę skiriama mokinių informacinio raštingumo, loginio ir kritinio mąstymo lavinimui, gebėjimui analizuoti, apibendrinti ir susieti veiklą su kasdienine patirtimi;
- 1 valanda per savaitę skiriama mokinių prigimtinių kūrybinių gebėjimų formavimui ir lavinimui.

20.6. Pagilintas anglų kalbos mokymas – 3 pamokos per savaitę. Viena pamoka per mėnesį skiriama Klasikinio ugdymo sampratos elementų įgyvendinimui.

V KLASĖ

Klasikinio ugdymo elementų įgyvendinimas V klasėje remiasi „Mąstytk – Argumentuok – Įtikink“ principu.

21. Ugdymo procese derinami senųjų kultūrų elementai su šiuolaikinio gyvenimo elementais.

22. Klasikinį ugdymą organizuoti numatytomis temomis tam tikru laiku:

22.1. Olimpinės žaidynės; (rekomenduojamos temos: 776 m. pr. Kr. – olimpinių žaidynių pradžia – graikiškosios eros atskaitos taškas; 394 m. (romėnai) – olimpinių žaidynių uždraudimas; 1896 m. (P. de Kubertenas) – olimpinių žaidynių atgaivinimas; antikinių olimpinių žaidynių bruožai (religiniai, sportiniai, kultūriniai; Helados šventė; dalyviai, žaidynių dalyvio priesaika; olimpinė pergalė, apdovanojimas, šiuolaikinių ir antikinių žaidynių skirtumai ir panašumai).

22.2. Antikinis graikų menas: teatras, architektūra, skulptūra, keramika. Teatro kilmė, antikinio teatro elementai (orchestra, skenė, kaukės), aktoriai, žiūrovai, pjesių žanrai: tragedija, komedija, žymiausi dramaturgai ir jų kūriniai: Sofoklis, Eschilas, Euripidas, Aristofanas, šiuolaikinio ir antikinio teatro panašumai ir skirtumai, graikų architektūros bruožai: šventyklos, kolonų orderiai (dorėninis, jonėninis ir korintinis), skulptūra: pagrindiniai bruožai, žymiausi skulptoriai ir jų darbai (Feidijas, Mironas, Polikletas), keramika (raudonfigūrės, juodafigūrės vazos).

22.3. Graikų ir romėnų religija. (Mitai – pažinimo šaltiniai. Pagrindiniai graikų religijos bruožai: pasaulio kilmės aiškinimas, 12 Olimpo dievų, jų funkcijos, Olimpo dievų atitikmuo Senovės Romoje, dievų garbinimas, šventės dievų garbei, mitinės būtybės, antraeilės dievybės, pomirtinis pasaulis, Krikščionybės atsiradimas Romos imperijoje, krikščionių padėties kaita I–IV a. (nuo persekiojimo iki legalizavimo, valstybinės religijos statuso), Konstantinas ir Milano ediktas, P.

K. Tacito požiūris į krikščionis, Naujojo Testamento – pagrindinio krikščionybės šaltinio – struktūra, Dešimt Dievo įsakymų).

22.4. Antikiniai (graikų, romėnų) frazeologizmai, sparnuoti posakiai. Frazeologizmai:

„Ariadnės siūlas“, „Sizifo darbas“, „Trojos arklys“, Prokrusto lova“, „Gordijaus mazgas“, „Pandoros skrynia“, „Damoklo kardas“, „Pyro pergalė“, „Atpirkimo ožys“, „Alfa ir

Omega“,

„Prometėjo ugnis“, „Achilo kulnas“, Terra incognita ir kiti.

22.5. Antikos filosofija, mokslas ir literatūra (mokslinių atradimų istorija, mokslinio pažinimo sudėtingumas, skirtingi objektyvios tikrovės aiškinimo būdai, bandymai). Filosofija: natūrfilosofai – pirminės pasaulio medžiagos paieškos, graikų ir romėnų filosofijos klasikai (Ksenofontas, Sokratas, Platonas, Aristotelis, L. Seneka, Markas Aurelijus, Augustinas), sofistai, istorija ir literatūra (Herodotas, Tukididas, Plutarchas, P. K. Tacitas, M. T. Ciceronas, Homeras, Vergilijus, Horacijus, Ovidijus), gamtos mokslai (Pitagoras, Demokritas, Hipokratas, Archimedas, Ptolemajus, Lukrecijus).

VI KLASĖ

23. Klasikinio ugdymo elementų įgyvendinimas VI klasėje remiasi „Mąstyk – Argumentuok – Įtikink“ principu.

24. Ugdymo procese derinami senųjų kultūrų elementai su šiuolaikinio gyvenimo elementais.

25. Klasikinį ugdymą organizuoti numatytomis temomis tam tikru laiku:

25.1. Antikos mokslas ir filosofija. Mokslinių atradimų istorija, mokslinio pažinimo sudėtingumas, skirtingi objektyvios tikrovės aiškinimo būdai, bandymai. Filosofija: natūrfilosofai – pirminės pasaulio medžiagos paieškos. Graikų ir romėnų, krikščionybės, filosofijos klasikai: Ksenofontas, Sokratas, Platonas, Aristotelis, L. Seneka, Markas Aurelijus, Augustinas. Sofistai. Istorija ir literatūra: Herodotas, Tukididas, Plutarchas, P.K. Tacitas, Nepotas, M. T. Ciceronas, Homeras, Vergilijus, Horacijus, Ovidijus. Gamtos mokslai: Pitagoras, Demokritas, Hipokratas, Archimedas, Ptolemajus.

25.2. Viduramžių pasaulėžiūra. Žmogaus pasaulėjautos bruožai: gyvenamosios aplinkos įtaka žmogui ir akiračio plėtimui, pasaulio suvokimas, religijos vaidmuo žmogaus dvasiniame gyvenime, ydos ir dorybės, šventės, intolerancija (nepakantumas), mąstymo atspindžiai įstatymuose. Riterių pasaulis: pilys, kasdienybė ir pramogos, gyvenimas karo vardan, herbai.

25.3. Religijų pasaulis. Religijų skirstymas: pasaulinės ir nacionalinės, politeistinės, monoteistinės. Pasaulinės religijos: budizmas, krikščionybė, islamas. Nacionalinės religijos: judaizmas, hinduizmas (induizmas), konfucionizmas. Religijų analizė pagal kriterijus: tipas, kur ir kada atsirado (gimė), pradininkas, šv. knygos/pažinimo šaltiniai, simboliai, maldos namai, kaip vadinami tikintieji, atšakos, tikėjimo principai, mokymo idėjos. Religijų ypatumai: budizmas:

„keturios tauriosios Budos tiesos“, taurasis aštuonlapis kelias, nirvana. Krikščionybė: Dievo karalystė, dešimt Dievo įsakymų. Islamas: penkios musulmono priedermės, džihadas, moters padėtis islamiškoje visuomenėje. Judaizmas: Dekalogas, šabas, košerinis maistas. Hinduizmas (induizmas): kastos (varnos), „neliečiamieji“, dešimt tikėjimo principų

„niekada/visada“. Konfucionizmas: etiniai principai, požiūris į švietimą, humaniško žmogaus idealas, hierarchinis pavaldumas.

25.4. Viduramžių kultūra: mokslas, menas. Vienuolynų kultūra (V–XI a.): vienuolynų atsiradimas (529 m. Benediktas Nursietis, Monte Kazinas – pavyzdinio Vakarų krikščionijos vienuolyno įkūrimas) ir įvairovė (Šv. Pranciškus Asyžietis – pranciškonai, Šv. Dominykas Gusmanas – domininkonai...), vienuolių įžadai, regula (benediktinų regula), abatas. Vienuolių vaidmuo viduramžių kultūrai (švietimui, raštijai, menui, architektūrai, muzikai), politikai (ekskomunika, inkvizicija, kryžiaus žygiai, Urbonas II, kariniai vienuolių–riterių ordina: Tamplieriai, Teutonai, Hospitalieriai (Joanitai), ekonomikai, socialiniam gyvenimui. Universitetų atsiradimas (XI a. pab.). Universiteto struktūra ir mokymo ypatumai: fakultetai, dekanas, rektorius, mokomoji kalba, 7 laisvieji menai, scholastinis mokymas. Garsiausi Europos universitetai. Ikona, mozaika. Alchemija, astrologija.

VII KLASĖ

26. Klasikinio ugdymo elementų įgyvendinimas VII klasėje remiasi „Mąstyk – Argumentuok – Įtikink“ principu.

27. Ugdymo procese derinami senųjų kultūrų elementai su šiuolaikinio gyvenimo elementais.

28. Klasikinį ugdymą organizuoti numatytais temomis tam tikru laiku:

28.1. **Renesansas ir Reformacija.** Renesansas, humanizmas ir reformacija – perėjimas nuo viduramžių tradicijos prie naujųjų amžių tvarkos, nuo teocentrizmo prie antropocentrizmo. Tai vidinio žmogaus pasaulio kaitos atspindys. Renesanso gimimo Italijoje priežastys. Renesanso etapai. Renesanso bruožai: humanizmas, grįžimas prie antikos, klasikinės lotynų kalbos atgaivinimas, politinės istorijos pradžia, tautinės savimonės užuomazgos, ieškoma savo šaknų, perspektyvinis mąstymas, nacionalinių valstybių idėja, pasaulietiškas. Renesanso literatūra (realizmas, tautinė literatūra): Piko dela Mirandola, V. Šekspyras, M. Servantesas. Fr. Rable, E. Roterdamietis, T. Moras, N. Makiavelis. Gamtos mokslai (pažinimas remiasi patyrimu, žinios siejamos su praktika): M. Kopernikas, Dž. Brunas, G. Galilėjus, Paracelsas, Gr. Kremeris. Menas (susidomėjimas žmogaus kūnu ir žmonių veidų unikalumu, portretas, peizažas, istorinis paveikslas, realizmas.) Italų dailė: Platono Akademijs Florencijoje, L. da Vinčis, Rafaelis, Mikelandželas, F. Bruneleskis, D. Donatelas. Šiaurės renesansas: A. Diureris, J. Boschas, P. Breigelis Vyresnysis. Renesanso muzika, architektūra, mada. Reformacijos sąvoka, tėvynė. Reformacijos priežastys. Dž. Viklifas ir J. Husas. „95 tezės“. Reformacijos lyderiai ir jų mokymo idėjos: M. Liuteris, Ž. Kalvinas, Henrikas VIII, T. Miunceris. Reformacijos pasekmė – protestantizmas. Protestantų bažnyčios: liuteronai, kalvinistai (evangelikai-reformatai), anglikonai. Protestantų, katalikų ir stačiatikių bažnyčių skirtumai. Hugenotai Prancūzijoje: Šv. Baltramiejaus naktis. Henrikas IV Navarietis ir Nanto ediktas, Liudvikas XIV ir Fonteneblo ediktas. Anglija: puritonai ir jų padėtis, Elžbieta I ir Parlamento Supermacijos Aktas. Kontrreformacija ir jos priemonės: inkvizicija, Jėzuitų Ordinas (I. Lojola), Tridento Bažnytinis susirinkimas ir „indekso kongregacija“, Trisdešimtmetis religinis karas, Augsburgio religinė taika ir modus vivendi tarp katalikų ir protestantų. Reformacijos reikšmė kultūrai (švietimui, architektūrai, raštijai), ekonomikai. Baroko architektūra.

28.2. **Apšvietos epocha ir laisvės idėjos.** Apšvietos epochos samprata, tėvynė. XVIII a. Apšvietos kultūrinio sąjūdžio priežastys. Apšvietos ir renesanso epochų panašumai ir skirtumai. Pagrindinės švietėjų idėjos: laisvamanybė, visuotinis švietimas, visuomenės sutartys, religinė tolerancija, piliečių lygybė prieš įstatymus, feodalizmo, absoliutizmo kritika, tautos suverenitetas, valdžių padalijimo principas, prigimtinių žmogaus teisių, kosmopolitizmas, emancipacija (politinė, visuomeninė, moterų, žydų), „apšviestasis absoliutizmas“ - sostų ir filosofų sąjunga. Žymiausi švietėjai ir jų idėjos: Dž. Lokas, Š. Monteskijs, Volteras, Ž.Ž. Ruso, D. Didro, I. Kantas, J. G. Fichtė, G. Mablis, Ž. Melje. „Apšviestojo absoliutizmas“ politika Austrijoje, Prūsijoje, Rusijoje (Juozapas II, Frydrichas Didysis, Jekaterina II). Žymiausi politiniai dokumentai, kuriuose įkūnyti švietėjų iškelti idealai: JAV Nepriklausomybės deklaracija, JAV konstitucija, Prancūzijos „Žmogaus ir piliečio teisių deklaracija“, JAV Teisių Bilis, Prancūzijos konstitucija, 1791 m. Gegužės 3-iosios ATR konstitucija. Apšvietos idėjų aktualumas šiandien. Klasicizmo architektūra.

28.3. **Pramonės perversmas ir socialiniai, ekonominiai pokyčiai.** Pramonės perversmo samprata. Didžioji Britanija - „pasaulio dirbtuvės“. Trys industrializacijos (pramonės perversmo) bangos. Svarbiausios pramonės perversmo pasekmės: iš agrarinės visuomenės pereita į pramoninę, nuo rankų darbo prie mašinų, iš feodalizmo į kapitalizmą. Kapitalizmo raidos stadijos: manufaktūrinė, fabrikinė. Svarbiausi XVIII a. pab.- XIX a. I pusės išradimai gamyboje ir transporte: Dž. Vatas (garo mašina), Ed. Kartraitas (mechaninė audimo mašina), R. Arkraitas (verpimo mašina), R. Fultonas (garlaivis), Dž. Stefensonas (garvežys). Žymiausi XIX a. vidurio - XX a. pradžios išradėjai, mokslininkai: L. Dageras, L. Pasteras, S. Morzė, A. Belas, G. Markonis ir A. Popovas, V. Rentgenas, broliai Liumjerai, T. Edisonas, K. Bencas ir G. Daimleris, M. Kiuri ir P. Kiuri, broliai Mongolfje, broliai Raitai, A. Enšteinas, A. Nobelis, E. Dženeris. Narkozė, elektros generatorius, benzininis vidaus degimo variklis. Pramoninio perversmo ekonominės pasekmės: agrarinė revoliucija (iš natūrinio ūkio pereita į fermerinį), nauji energijos šaltiniai, geležinkelių tinklo atsiradimas, industriniai miestai ir regionai (Mančesteris, Liverpulis, Jorkšyras, Vestfalija, Donbasas...), jūrinių uostų plėtra (Liverpulis, Hamburgas, Liepoja...), ekonominės-perprodukcijos krizės. Socialiniai

pokyčiai: urbanizacija (miestų augimas), migracija, „demografinis sproginimas“, „naujosios klasės“ - darbininkai ir buržuazija, skurdas (nedarbas, valkatavimas, prieglaudos), moters padėtis visuomenėje (sufražisčių judėjimas), „mažoji vakarietiška šeima“, emigracijos išaugimas. Vakarietiško individualizmo užuomazgos. Finansinės paslaugos (kreditas, bankai).

28.4. **XIX a. ideologijos.** Ideologijos sąvoka. XIX a. Europos politinės sistemos pokyčiai, politinių ideologijų (liberalizmo, konservatizmo, socializmo) atsiradimo priežastys. Svarbiausi liberalizmo, konservatizmo, socializmo ideologijų teoretikai: Dž. Lokas, A. Smitas, E. Berkas, K. Marksas, F. Engelsas. Pagrindiniai liberalizmo, konservatizmo, socializmo principai: „visi žmonės lygūs“, „laissez faire“ (leiskite veikti), saugoti ir puoselėti tradicijas, socialinė lygybė ir teisingumas. Liberalizmo, konservatizmo, socializmo ideologijų palyginimas: požiūris į valstybinę santvarką, valstybės įtaką žmonių gyvenimui, bažnyčią, visuomenę, privačią nuosavybę, kam priklauso aukščiausia valdžia, kaip renkama valdžia, švietimas, spauda. Komunizmas. Romantizmas. Nacionalizmas ir tautinis sąjūdis. Pozityviosios (Vokietijos, Italijos suvienijimas, tautų išsivadavimo judėjimai Osmanų, Austrijos-Vengrijos, Rusijos imperijoje) ir negatyviosios nacionalizmo pusės (šovinizmas, imperializmas). Antisemitizmas.

VIII KLASĖ

29. Klasikinio ugdymo elementų įgyvendinimas VIII klasėje remiasi „Mąstytk – Argumentuok – Įtikink“ principu.

30. Ugdymo procese derinami senųjų kultūrų elementai su šiuolaikinio gyvenimo elementais.

31. Klasikinį ugdymą organizuoti numatytais temomis tam tikru laiku:

31.1. **Modernusis menas XIX a. pab. - XX a.** Modernizmo samprata. Impresionizmas (E. Mane, G. Kurbe, K. Pizaro, E. Dega, K. Mone, Og. Renuaras). Postimpresionizmas (P. Sezanas, P. Gogenas, V. Van Gogas, A. de Tuluz-Lotrekas). Fovizmas (Anri Matisas, M. Vlaminckas). Kubizmas ir futurizmas (P. Pikaso, Ž. Brakas, F. Leže). Ekspresionizmas (E. Munkas, grupė „Tiltas“, V. Kandinskis ir „Mėlynasis raitelis“, M. Šagalas). Siurrealizmas (grupė „Dada“, M. Ernstas, S. Dalí, Frida Kahlo). Abstrakcionizmas (V. Kandinskis, P. Mondrianas, K. Malevičius). Postmodernizmas: samprata, judėjimai ir stiliai (pop menas, performanso menas ir hepeningai, fluxus, fotorealizmas, ciniškas realizmas, feministinis menas). Postmodernizmo kūrėjai: Marselis Duchampas, Andry Warhol, Remedios Varo Uranga, Frensis Bekonas ir kiti.

31.2. **Šaltasis karas 1945-1990 m.** Šaltojo karo samprata. JAV ir TSRS – supervalstybės, komunistinės ir demokratinės sistemų konfrontacija. Šaltojo karo priežastys: V. Čerčilis ir „geležinė uždanga“, Trumeno doktrina, Maršalo planas. Šaltojo karo formos: ekonominis ir politinis spaudimas, šnipinėjimas, ryšių siaurinimas, propagandinė kova, karinių ir politinių blokų kūrimas (NATO ir VSO, D. Eizenhaueris, N. Chruščiovas), ginklavimosi varžybos. Lokaliniai konfliktai: Berlyno blokada ir krizė (1948-1949 m., 1961-1962 m.), Berlyno sienos pastatymas 1962 m., Korėjos karas (1950-1953 m.), Indokinijos problema ir Vietnamo karai (1959 – 1972 m.), žydų – arabų karai (1948-1979 m.), Afganistano karas (1979-1989 m.), Karibų krizė (1962 m.. N. Chruščiovas ir Dž. Kenedis.).

„Perestroika“ Sovietų Sąjungoje, nusiginklavimas, įtampos mažinimas (R. Reiganas ir M. Gorbachiovas). Šaltojo karo pabaiga ir pasekmės.

31.3. **Pasaulio kultūros paveldas.** 1972 m. Pasaulio kultūros ir gamtos paveldo globos konvencija. Pasaulio paveldo komitetas. Materialusis ir nematerialusis paveldas. Pasaulio paveldo atrankos kriterijai. UNESCO pasaulio paveldo objektai Azijoje: Džarmo minaretas ir archeologiniai griuvėsiai, Aukštutinė Svanetija, Didžioji kinų siena, Mingų ir Čingų dinastijų karališkieji rūmai Pekine ir Šenjangėje, Jungango grotai, Šilko kelias: Čangano – Tianšanio koridoriaus kelių tinklas, Tadž Mahalas, Indijos kalnų geležinkeliai, Masada, Petra, Vadi Rumas, Efezas, Gioremės nacionalinis parkas ir Kapadokijos olos, Sumelos vienuolynas, Jeruzalės senamiestis ir miesto sienos. Europos objektai: Graco miestas – istorinis miestas ir Egenbergo pilis, Radvilų architektūrinis kompleksas Nesvyžiuje, Gran Palas aikštė Briuselyje, architekto Viktoro Hortos pastatai (Taselio, van Etvudės, Solni viešbučiai, Hortės muziejus), Vatų jūra, Atėnų akropolis, Korfu senamiestis, Meteoras, Segovijos senamiestis ir akvedukas, Antoni Gaudi statiniai Barselonoje, Santjago de Kompastelos

kelias, Piza del Duomo, Londono Taueris, Plitvičų ežerų nacionalinis parkas, Krokuvos senamiestis, Veličkos druskų kasyklos, Sankt Peterburgo istorinis centras, Versalio rūmai ir parkas, Kuršių Nerija, Vakarų Norvegijos fjordai, Etnos kalnas. Afrikos, Amerikos, Australijos objektai: Memfis ir Gizos nekropolis, Feso, Marakešo medinos, Džemo amfiteatras, Senoji Havana ir jos įtvirtinimai, Trinidadas ir indėnų slėnis, Čičen Icos miestas, Maču Pikču istorinis draustinis, Kvebeko istorinis centras, Karisbado olų nacionalinis parkas, Didžiojo kanjono nacionalinis parkas, Laisvės statula, Australijos Gondvanos drėgnieji miškai, Sidnėjaus operos teatras ir kiti Pasaulio kultūros paveldo objektai.

31.4. **Ženklaai ir simboliai.** Ženklaai, simboliai, piktogramos-apibrėžtys, migracija. Religiniai ir astrologiniai simboliai. Kultūriniai simboliai. Simbolių sistemos - formos ir spalvos. Etnografiniai simboliai ir jų reikšmė. Valstybiniai simboliai. Etiketės ir firminiai ženklai. Logotipo kūrimas, piktogramų kūrimas ir jų reikšmė bei naudojimas šiandien. Emocijų ženklai ir jų paplitimas internetinėje erdvėje.